

Suursärk selga ja pidusse

Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu konkursil "Eesti oma kuub" tõstis esivanemate pidurõiva pikk-kuue taas au sisse.

Mie esivanemate tähtsaim sooja andev pealisriie oli pikk-kuub. Seda pidasid vanad eestlased kõige pidulikumaks kehakatteks. Pikk-kuube nimetati mõnel pool ka suursärgiks või villaseks särgiks. Kihelkonnas võeti pikkriie ülle, kui mindi kodust kaugemale, näiteks kirikusse. See oli seljas ka leeris ja laulatusel. Karulas öeldi, et "kiriku minnes pidi suursärk tingimata seljas olema, sest muidu ei ole mees moodis, ehkki suvel kuuma ilmaga suursärk paks ja raske kanda oli".

Kuni 19. sajandini olidki meeste ja naiste pealisrõivad ühesuguse lõikega. Pikk-kuub ei olnud seega sugugi ainult meeste pealisrõivas, nagu mulgi pikk-kuube silmas pidades ekslikult arvatakse.

PIKK-KUUB AU SISSE

"Konkursi "Eesti oma kuub" eesmärk oli luua rahvuslikel traditsioonidel põhinevaid uusi ja tänapäevaseid pealisrõivaid, tõsta taas au sisse rahvariide juurde kuuluv pikk-kuub," ütleb Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liidu juhatuse esimees Liivi Soova. "Pikk-kuube on juba hakatudki omaks võtma, konkursis andis uusi ja huvitavaid lahendusi. Jäin konkursitööde tasemega vägagi rahule."

Võrreldes mulluse "Eesti oma märsi" konkursiga, mis tõi kohale sadu töid, oli osavõtjaid tänavu tublisti vähem. Peapõhjus see, et pealisrõiva õmblemine on suur töö ja nõuab häid näputööoskusi, paljud ei julgenudki end proovile panna.

Tänavune oli viies sellelaadne konkurs ning välja on kujunenud heas mõttes rutiin. Konkursile eelnesid õppepäevad Anne Metsise ja Reet Ausi juhendamisel ning välja anti Reet Piiri raamat "Eesti talurahva ülerõivas 19. sajandil".

Žürii Anne Metsise juhtimisel hindas eelkõige käsitöömeisterlikkust, tootesidumist paikkonnaga, eelistatud olid

naturaalsed materjalid. Parimaid töid sai näha Tallinnas Eesti Käsitöö Majas. Paljud tööde autorid olid varasematest konkurssidest tuttavad – Maaja Kalle, Ulve Kangro, Kersti Loite.

VANAST UUEKS

Maaja Kalle võidutöö "Villavatt" on kerge kui flisjakk, vahe vaid selles, et see on naturaalsest materjalist. Kõik sai alguse kaltsupoest leitud täissiidist seelikust. Selle pruun värv andiski Maajale mõtte seelikuriidest koos musta lambavillaga vatt viltida. Alumine kiht on värvitud marli. Villavati võiks ka pahu-pidi selga panna. Maaja Kallele omase vaatab sealtki vastu peen ja veatu näputöö. Turja peale on tikitud rõngasrist, õmblust pidi jooksevad punased triibud.

Ka teine võidutöö, Janika Saare "Tikitud lapivammus" on valmistatud kasutatud materjalist – villaste kudumite lappidest. Lapid on õmmeldud masinaga või nõelutud kokku käsitsi kahe-kolmekihiliselt. Külml sellega juba ei hakka. Tikand – Janika ise nimetab seda hoogsa nõelumiseks – on välja kasvanud tema vanaema sünnikoha Paistu tikandist, neid ornamente on ta kasutanud oma muudeski näputöödes.

Ja mis kena kaunistuse võib saada auklikust Haapsalu sallist! Kersti Loite ei raatsinud katkist, aga ikka veel ilusat käsitööd ära visata. Sellega kaunistas ta oma Juuru kihelkonna pikk-kuue lõike järgi õmmeldud "Sallikuube". Sallitükke jätkus seljale ja ka kuuesabasse. Valget kuube ilmestavad Viru-Jaagupi triibuseeliku riidest kandid.

ESIMENE MANTEL

Ruth Vilusaar tegi konkursile oma esimese mantli. Varemalt on ta ikka kandnud pikemaid jakke või jopet. Mantli õmbles ta mustast linase ja puuvillase segusest kangast. Selle vasakul hõlmal on meriino villasest ning hõbeda-

KARIN KALJULÄTE

Ulve Kangro setu pitsi mantel lapsele.

Mirje Sims kaunistas vanast meestepalilitust õmmeldud lapsemantli Läänemaa tikandiga.

Kersti Loite kasutas pikk-kuue kaunistuseks auklikuks muutunud Haapsalu salli.